

»Veliko priznanje gre utečeni ekipi Milana Zvera, ki je šla sama proti instituciji s 30.000 zaposlenimi na Splošno sodišče EU«

Petra Janša | Matic Štojs Lomovšek

O Resoluciji Evropskega parlamenta o ohranjanju spomina na žrtve povojnega komunističnega obdobja v Sloveniji, konkretnih posledicah le-te za Slovenijo, odzivih v Evropskem parlamentu na izjave slovenske levice, da bi morala Slovenija izstopiti iz Nata, Zverovi veliki zmagi v boju s komisarko Jourovo, pa tudi o evropskem Aktu o digitalnih storitvah, izjavi evropske komisarke Marte Kos, da noče Janeza Janše za naslednjega predsednika vlade, ter izidu glasovanja o nezaupnici Evropski komisiji smo se pogovarjali z vodjo bruselske pisarne evropskega poslanca Milana Zvera Petrom Šuhlom.

DEMOKRACIJA: Gospod Šuhel, pogovarjamo se v času sprejetja Resolucije Evropskega parlamenta o ohranjanju spomina na žrtve povojnega komunističnega obdobja v Sloveniji. Ste pričakovali takšen razplet?

Peter Šuhel: Prizadevanja za izkaz pietete v Evropskem parlamentu do grozodejstev, ki so se v Sloveniji dogajala med drugo svetovno vojno in po njej – bodisi v obliki sprejetja ustrezne resolucije bodisi s postavitvijo pomnika v prostorih parlamenta v Bruslju ali Strasbourgu –, segajo že precej daleč v preteklost. V zadnjih petnajstih letih so različne delegacije SDS v Evropskem parlamentu vztrajno in predano opozarjale na zamolčana poglavja naše zgodovine ter si prizadevale za objektivno obveščenost mednarodne skupnosti. Verjamem, da so ta vztrajna prizadevanja za objektivno obveščenost mednarodne skupnosti pomembno pripomogla k temu, da smo v Evropskem parlamentu prejšnji teden sprejeli to – za Slovenijo zelo pomembno – resolucijo. Zato lahko rečem, da sem takšen razplet pričakoval. Krivice, ki so se zgodile, so tako v nebo vpijoče, da je končno napočil čas tudi za evropsko priznanje tega sramotnega poglavja naše zgodovine. In besedilo resolucije je močno – jasno obsodi poveljne poboje, množična grobišča in kršitve temeljnih človekovih pravic, ki jih je zagrešil jugoslovanski komunistični režim na ozemlju Slovenije. Zavzema se za pravico do pokopa, dostojen spomin na žrtve in poziva k nadaljevanju izkopov in zgodovinskih raziskav brez političnih

pritisikov. Evropski parlament je s tem odločno podprl evropsko kulturo spominjanja, ki vključuje vse totalitarizme – tudi komunizem.

Kakšne konkretne posledice ima omenjena resolucija za našo državo?

Resolucija neposrednega vpliva na slovenski pravni red sicer nima, ima pa močan politični pomen. Z evropske ravni jasno opozarja na dolgo zamolčano zgodovinsko breme in poziva k spravi, resnici in dostojanstvu za žrtve komunizma. Širi zavest, postavlja ogledalo in odpira prostor za dejanja – a »domačo nalogo« bomo morali v Sloveniji opraviti sami. To pomeni, da bomo morali žrtve poimenovati, jih uradno priznati, jim zagotoviti dostojen pokop – in brez olepševanja spregovoriti tudi o odgovornih za ta zločinska dejanja. Sramotno je, da ljubljanski župan pokopa še vedno ne dovoli niti v prestolnici – ne iz pietetnih razlogov, temveč izključno zaradi ideoloških. Ko to v Bruslju pojasnjujemo kolegom iz tujine, nam pogosto sploh ne verjamejo, da je kaj takega mogoče sredi Evrope. Prav zato je ta resolucija pomembna: dokazuje namreč, da Evropa vidi, razume in podpira prizadevanja za resnico – tudi v Sloveniji.

Kako pa si lahko razlagamo levičarsko nasprotovanje resoluciji?

To je sramotno. Predvsem reakcija in izjava predsednice republike ob tej resoluciji sta bili nevredni njene funkcije. S tem je neposredno dokazala, da ni predsednica vseh državljanek in državljanov, temveč le določenega političnega pola. A tega smo v Sloveniji žal že navajeni – spomnimo se, kako je nekdanji predsednik Danilo Türk ob odkritju množičnega grobišča v Barbarinem rovu, kjer leži 1500 pomorjenih slovenskih in hrvaških žrtev, to vprašanje cinično označil kot »dru gorazredno temo«. Nekaj tako nečutečega in krutega od predsednika države res ne bi smeli nikoli slišati. Sočutje, pieteta in spoštovanje do mrtvih – ne glede na politično ozadje – so temeljne človeške vrednote, ki nas ločijo od barbarstva.

Kakšne odzive pa slišite v Evropskem parlamentu na izjave slovenske levice, da bi morala Slovenija izstopiti iz Nata.

Vplivni ljudje v Bruslju so na žalost že nekako navajeni, da imamo v Sloveniji »posebno« vlado in še bolj

PETER ŠUHEL

mednarodni sekretar
SDS in nekdanji vodja
kabineta predsednika
Vlade RS

Eden najvplivnejših uradnikov v administraciji Evropskega parlamenta je dejal: »Vašemu Golobu se je očitno povsem odpeljalo, kajne?«

»posebnega« predsednika vlade. Marsikaj jih ne preseneti več. A izjava o možnosti referendumu za izstop iz Nata je vseeno močno odmevala. Pred kratkim me je v pisarno poklical dolgoletni prijatelj, danes eden najvplivnejših uradnikov v administraciji Evropskega parlamenta, in dejal: »Vašemu Golobu se je očitno povsem odpeljalo, kajne?« To pove veliko. Menim, da tudi v Bruslju vse več ljudi nestrpnost pričakuje prihodnje volitve v Sloveniji. Nekaj je, če izstop iz Nata zagovarja obrobna stranka – to v demokraciji ni presenetljivo. A ko to predlaga predsednik vlade, preidemo v popolnoma novo dimenzijo politične bizarnosti. Vsaka racionalna razlaga umanjka. Če bi Slovenija res izstopila iz Nata, bi kot nevtralna država morala za svojo varnost nameniti še več sredstev – za večjo vojsko, vnovično uvedbo nabornišтва ter lastne zmogljivosti za nadzor in varovanje zračnega prostora. Poglejmo Avstrijo: njihova nevtralnost je dražja in zahtevnejša kot naš model kolektivne obrambe. Tega se očitno v slovenski vladi nihče resno ne zaveda – niti predsednik vlade. Pred vrhom Nata v Haagu je vlada javno razlagala, kako bo »zavezništvu prikazala« obrambne izdatke, ki z obrambo nimajo resne zveze – kar je neodgovorno in škodljivo. Še huje: po treh letih vladanja ministri priznavajo, da ne berejo gradiv, ministrica gre na dopust brez računalnika, premier pa po podpisu skupne deklaracije najprej

izjavi, da ta ni zavezujoča, nato pa zagrozi z referendumom – ali bomo plačevali ali pa nas ne bo več v Natu. To niso spodrsrljaji, to so nevarne poteze, ki spodkopavajo zaupanje v Slovenijo kot resno partnerico.

Še ena pomembna zadeva. Evropska komisija mora do 28. avgusta razkriti doslej cenzurirano ali-nejo opomnika z naslovom Kaj želimo od Accetta. Gre namreč za edini del dokumenta, povezanega z obiskom nekdanje podpredsednice komisije Věre Jourove pri nas, ki je bil popolnoma prekrit.

No, tu pa gre za res pomembno zadevo. Lahko rečem, da Milan Zver s to zgodbo dobesedno piše zgodovino. Je namreč prvi evropski poslanec iz Slovenije, ki je od Evropske komisije sploh kadarkoli zahteval dostop do internih dokumentov – in po več kot dveh letih vztrajnega boja jih je tudi dobil. Gre za več kot 100 strani internih opomnikov, povezanih z obiskom nekdanje podpredsednice EK Věre Jourove v Sloveniji. Že razkriti deli kažejo izjemno politično pristranskost: v njih Jourova vlado Janeza Janše označuje za ekscesno in represivno, vlado Roberta Goloba pa za pozitivno spremembo – čeprav je prav ta vlada predlagala novelo zakona o RTV, ki je bila v očitnem nasprotju z Aktom o svobodi medijev, ki ga je Jourova sama predlagala. Akt izrecno prepoveduje politično kadrovanje v javnih medijih sredi mandata – točno to pa je Golobova vlada storila. Jourova je to podprla, kar

- pomeni neposredno kršitev načel, za katera naj bi se kot komisarka zavzemala.

Kaj pričakujete, da tam piše?

Še posebej problematično je, da je v enem izmed ključnih opomnikov – tistem za sestanek s predsednikom ustavnega sodišča Matejem Accettom – v celoti prekrita tretja točka. Poglavje »Kaj želimo od Accetta?« je tudi edina vsebinska cenzura na vseh več kot 100 straneh. Prvi dve točki tega poglavja sta bili razkriti in že sami po sebi pomenljivi: prva zahteva, naj se Accetto opozori na priporočila iz poročila o vladavini prava, druga pa, naj ga spomni na primat evropskega prava nad nacionalnim. Tretja pa ostaja skrita – zakaj? Ker skoraj zagotovo omenja prav novelo zakona o RTV, o kateri je takrat ustavno sodišče odločalo. In ker bi razkritje pomenilo dokaz, da je Jourová direktno posegla v sodni in zakonodajni proces, predvsem pa lagala, ko je trdila, da o RTV z Accettom nista govorila. To postavlja celoten obisk v povsem novo luč – šlo je za politično misijo z jasnim ciljem: pomagati političnemu zavezniku Robertu Golobu, da prevzame nadzor nad javnim medijem. In prav zato se je srečala z Accettom. Po njenem obisku pa je ustavno sodišče – brez spremenjnih okoliščin – presenetljivo odpravilo začasno zadržanje zakona. Veliko priznanje gre utečeni ekipi Milana Zvera, ki je šla sama proti instituciji s 30.000 zaposlenimi na Splošno sodišče EU. In tam zmagala. Komisija je dve leti zavračevala, ker so čakali, da se Jourovi izteče mandat. Celo evropska varuhinja človekovih pravic mu je pritrdila in EK ukazala predajo dokumentov. Zdaj, po tolikem času, imamo skoraj vse – razen tretje alineje. A v začetku septembra jo bodo morali razkriti. In ko se bo to zgodilo, bomo imeli dokončen dokaz, da je Jourová kršila svojo obveznost politične nevtralnosti, člen 17 (3) Pogodbe o delovanju EU, načela pravne države iz 2. člena PEU in spoštovanje suverenosti držav članic iz 4 (2) člena. To bo podlaga za resnejšo javno razpravo o tem, kako preprečiti, da bi se Evropska komisija v prihodnje neposredno politično vmešavala v notranje zadeve držav članic – zlasti kadar gre za občutljivo vprašanje neodvisnosti medijev in ustavnega sodstva.

Bi se moral Accetto posloviti od mesta ustavnega sodnika, če se izkaže, da sta se z Jourovo res pogovarjala o noveli zakona, ki ureja RTV?

O tem res ni nobenega dvoma. Po mojem mnenju bi se moral Accetto posloviti že takrat, ko je v javnost prišla informacija, da se je kot predsednik ustavnega sodišča zasebno sešel z evropsko komisarko, ki je bila neposredno politično zainteresirana za zakonodajo, o kateri je odločalo ustavno sodišče. Če bi ravnal res neodvisno in načelno, bi takšen sestanek moral zavrniti. Če pa se – kot sem sam prepričan – izkaže, da sta se na tem

sestanku dejansko pogovarjala o noveli zakona o RTV, potem o tem, ali bi se moral umakniti, ne more biti več dvoma. Gre za eklatantno kršitev načel nepristranskosti in neodvisnosti sodstva. Še posebej, ker se je pritisk izkazal za uspešnega – ustavno sodišče je nekaj tednov po njenem obisku odpravilo začasno zadržanje zakona, in to na način, ki je bil vse prej kot transparenten.

Kaj pa prinaša evropski Akt o digitalnih storitvah?

Akt o digitalnih storitvah (DSA) na stežaj odpira vrata sistematični cenzuri in politično motiviranem odstranjevanju vsebin. Ena največjih težav je uvedba t. i. zaupanja vrednih označevalcev – organizacij, ki imajo poseben status pri označevanju domnevno nezakonitih oz. lažnih vsebin. V teoriji naj bi bile nepristranske, v praksi pa pogosto delujejo v interesu levega političnega pola, kot v Sloveniji denimo Oštro ali posamezniki, kot je Anuška Delić. Ti označevalci imajo neposreden vpliv na moderiranje platform, kar pomeni, da lahko brez sodnega nadzora oblikujejo, kdo sme in kdo ne sme govoriti na spletu. Evropska unija se po eni strani razglašala za varuhinjo digitalnih pravic, po drugi pa uvaja sistem, ki zatira politično nestrinjanje. Tudi ustanovitelj Facebooka Mark Zuckerberg je priznal, da je bil pod pritiskom, naj na zahtevo oblasti odstranjuje vsebine. Medtem ko ZDA pod novo administracijo napovedujejo vrnitev svobode govora, EU stiska v nasprotno smer – v večji nadzor, cenzuro in kaznovanje platform.

Dobro je torej, da imamo platformo, kot je X ...

Zagotovo. Platforma X je pod Muskovim vodstvom znova zaživela kot prostor svobodne izmenjave mnenj.

Ena ključnih prednosti platforme X je, da tam svoboda govora dejansko velja – brez politično pristranskih filtrov, kot smo jih vajeni na drugih platformah. Posebej velja izpostaviti sistem t. i. Community Notes – skupnostnih opomb, kjer lahko preverjeni uporabniki z različnih nazorskih izhodišč dodajajo kontekst in pojasnila k objavam, ki bi lahko bile zavajajoče. Ta model skupnostnega preverjanja se je v praksi izkazal za veliko bolj nepristranskega kot prejšnji modeli, recimo sistem t. i. trusted flaggers na Facebooku, ki so ga pogosto zlorabljale politično enostranske nevladne organizacije. Zaradi očitne pristranskosti teh starejših sistemov je celo Mark Zuckerberg napovedal, da bodo tudi na Facebooku in Instagramu postopoma uvedli nekaj podobnega Community Notes. To je priznanje, da dosedanje preverjanje dejstev ni bilo neodvisno, ampak politično motivirano – pogosto na škodo konservativnih in desnosredinskih glasov.

Kaj si zasluži izjava evropske komisarke Marte Kos, da noče Janeza Janše za naslednjega predsednika vlade?

Gre za izjavo, ki si je evropska komisarka preprosto ne bi smela privoščiti. To je resna kršitev politične nevtralnosti, ki jo od vseh članov EK zahteva člen 17 (3) Pogodbe o Evropski uniji. Ta člen jasno določa, da morajo komisarji delovati popolnoma neodvisno, ne smejo sprejemati ali dajati političnih signalov in se morajo vzdržati vsakršnega ravnanja, ki bi omajalo njihovo nepristranskost. Poleg tega Kodeks ravnanja komisarjev izrecno prepoveduje politično vmešavanje v notranje zadeve držav članic in celo izražanje osebnih preferenc glede volitev. Ko komisarka javno izjavi, da si ne želi, da bi neka oseba vodila vlado, je to neposreden poseg v demokratični proces. Njeno opravičilo, da je šlo samo za osebno mnenje, je slab izgovor. Komisarka ni zasebna oseba, ko daje intervjuje za medije – svojo funkcijo opravlja 24 ur na dan in vsaka njena javna izjava ima institucionalno težo. Takšna izjava si zato zasluži najmanj jasno obsodbo EK. Evropski poslanec Milan Zver je na Evropsko komisijo naslovil vprašanje, ali bo ukrepala in kako bo v prihodnje preprečevala takšne primere. V takih primerih lahko sledijo uradni opomini, notranja preiskava ali tudi odstop.

Ste zadovoljni z rezultatom glasovanja o nezaupnici Evropski komisiji?

Nezaupnica Evropski komisiji je bila predlagana v nerodnem trenutku – sredi pogajanj o trgovinskih odnosih, varnostnih vprašanjih in ob vse večjih geopolitičnih pritiskih. Predlagatelji so se zavedali, da nima realne možnosti za uspeh, pa so vseeno vztrajali z njo – bolj kot s simbolično gesto kot z resnim političnim manevrom. Morda bi bil rezultat drugačen, če bi glasovali le o neza-

Biografija

Peter Šuhel (rojen 14. oktobra 1984) je izobraževanje končal leta 2013 na Fakulteti za organizacijske vede Univerze v Mariboru z nazivom magister organizator informatik.

Bogate delovne izkušnje je začel pridobivati že med študijem, med drugim kot sistemski administrator in IT-specialist v različnih podjetjih. Po opravljeni praksi v Evropskem parlamentu se je leta 2012 zaposlil kot vodja ljubljanske pisarne evropskega poslanca Milana Zvera. Od leta 2013 opravlja funkcijo mednarodnega sekretarja Slovenske demokratske stranke, od leta 2014 pa je tudi vodja digitalnih kampanj SDS. Leta 2014 je vodil volilno kampanjo Slovenske demokratske stranke za Evropski parlament, kasneje pa tudi več drugih nacionalnih in lokalnih kampanj. Od leta 2020 do 2022 je opravljal delo vodje Kabineta predsednika Vlade Republike Slovenije Janeza Janše. V tem mandatu je Slovenija tudi drugič predsedovala Svetu Evropske unije. Ta čas vodi bruseljsko pisarno evropskega poslanca Milana Zvera.

upnici predsednici EK, ne pa o padcu celotne EK kot institucije. V zdajšnji sestavi ima namreč vsaka večja politična skupina svoje ključne komisarje, zato se je oblikoval nekakšen institucionalni pakt o preživetju.

Sam težko rečem, da sem zadovoljen s to EK. Politika, ki jo vodijo iz Berlaymonta ne odraža sprememb, ki so jih zahtevali evropski volivci. Ti so na volitvah jasno pokazali, da imajo dovolj pretirane prebujenske agende, ideološko zaslepljene zelene politike in neučinkovitega pristopa do nezakonitih migracij. Še posebej me skrbi okoljska zakonodaja. EU vztraja pri najstrožjih zavezah na svetu, čeprav kot celina prispevamo le okoli 7 odstotkov svetovnih emisij. Namesto da bi krepili evropsko industrijo in inovacije, uvajamo nove in nove ovire, ki podjetja silijo k selitvi ali opustitvi razvoja. S tem potiskamo evropsko gospodarstvo v nekonkurenčen položaj. Danes ni nobenega evropskega podjetja med desetimi največjimi tehnološkimi podjetji na svetu. Med dvajsetimi največjimi podjetji po tržni vrednosti je Evropa navzoča samo z dvema ali s tremi imeni, medtem ko so ZDA svetlobna leta pred nami, po desni pa nas prehitevajo Kitajska, Indija in druge rastoče sile. Po drugi strani – rušenje Evropske komisije v tem trenutku, ko okoli nas divja vojna, ko se borimo s trgovinskimi vprašanji in z varnostnimi izzivi, ni najbolj strateško pametna poteza. A nezadovoljstvo z njenim delom je zelo razširjeno – tudi znotraj vrst tistih, ki so jo formalno podprli. [D]